

Mål och riktlinjer för Norsjö kommuns minoritetspolitiska arbete

Dokumenttyp	Dokumentägare	Beslutsinstans	Giltig till
Riktlinje	KLK	KF	2023-2026
Upprättad av	Fastställd/uppriättad	Reviderad av	Senast reviderad
Eleonore Hedman			2023-09-12
Dokumentet gäller för			Diarienummer
Norsjö kommuns verksamheter			KS-23/00966

1. Inledning

1.1. Definition av minoriteter i Sverige

I Sverige finns fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samerna har en särskild ställning som urfolk. Samtliga uppfyller de kriterier som riksdagen fastställt för att definiera en nationell minoritet:

- En grupp med uttalad samhörighet som till antalet i förhållande till resten av befolkningen inte har en dominerande ställning i samhället.
- En religiös, språklig, traditionell och/eller kulturell tillhörighet som skiljer sig från majoriteten.
- Gruppen har en vilja och strävan efter att behålla sin identitet.
- Gruppen har historiska eller långvariga band till Sverige.

Det är upp till varje enskild individ att själv avgöra om denne anser sig tillhöra en eller flera nationella minoriteter. Samhället kan därför inte ställa några krav på någon att styrka sin tillhörighet. De nationella minoritetsspråken anges i språklagen och är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Förutom de bestämmelser som omfattar samtliga nationella minoriteter finns särskilda rättigheter som gäller i de så kallade förvaltningsområdena för finska, meänkieli och samiska. I de kommuner som ingår i förvaltningsområdena kan de nationella minoriteterna använda sitt språk i kontakt med myndigheter.

Norsjö Kommun ingår inte i något förvaltningsområde för minoritetsspråk.

1.2. Kommunens ansvar och skyldigheter

Kommunen ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter.

De nationella minoriteterna har rätt få information och vara delaktig i beslut som berör dem. Detta kan ske genom samråd. Rätt att få information och delaktighet i beslut ska främjas speciellt när det gäller barn.

De har också rätt att bevara och utveckla sitt språk och kultur. Framför allt ska barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket främjas särskilt, bland annat genom modersmålsundervisning.

Enskilda har rätt att använda samiska, finska och meänkieli vid muntliga eller skriftliga kontakter med en myndighet om ärendet kan handläggas av personal som behärskar språket. – Myndigheter ska sträva efter att ha personal med kunskaper i språken i de fall myndigheten har kontakt med enskilda.

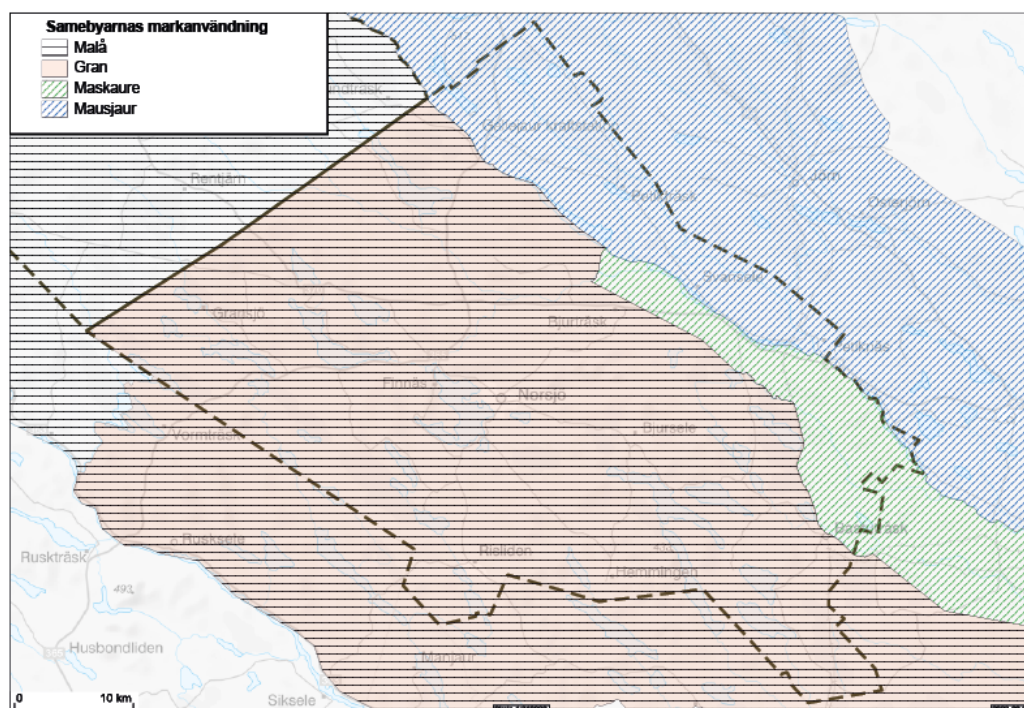
Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i 8 kap. 12 a § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800). *Lag (2018:1367)*.

Om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper som behövs ska kommunen den som begär det hela, eller en del av, den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorg av personal som behärskar något av minoritetsspråken. Kommunen ska inom äldreomsorgen beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. Kommunen ska vid ansökan om bistånd inom ramen för äldreomsorg informera den sökande om ovanstående.

1.3. Samer och övriga minoriteter i Norsjö kommun

I Norsjö kommun finns ett flertal kända minoriteter där samerna utgör den största delen. Här bor även sverigefinnar och förmodligen även romer, judar och tornedalingar.

På en öppen enkät som gjordes sommaren 2023 svarade 13% att man tillhör en minoritetsgrupp. Av dessa 13% svarade fyra av fem att man är same. En av fem att man är sverigefinne. Denna enkät kan endast ses som en fingervisning och inte som fakta över hur många som tillhör en nationell minoritet eller vilken.

Karta över samebyarnas markanvändning i Norsjö kommun

2. Mål

Målsättningen för Norsjö kommuns minoritetspolitiska arbete är att de nationella minoriteternas rättigheter, inflytande, kultur och språk ska skyddas och främjas – så att språken kan hållas levande.

För mandatperioden 2023-2026 kan detta mål kopplas till två av de övergripande målen:

- Välfärd och välbefinnande genom livet
- Välkomnande och attraktiv bygd

3. Riktlinjer

Riktlinjerna beskriver kommunens arbete och hur ansvaret är fördelat. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens minoritetspolitiska arbete.

Information om rättigheter

Nationell lagstiftning

*”Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till.”
(2009:724)*

Innebörd för Norsjö kommun:

Kommunstyrelsen ansvarar för att övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgänglig på kommunens hemsida.

Delaktighet och inflytande

Nationell lagstiftning:

”Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.”

”Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheter för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.”

”Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barns och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.”
(2009:724)

Innebörd för Norsjö kommun:

- Kommunala verksamheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor.
- Samråd ska ske genom en strukturerad dialog för att kunna ta hänsyn till de nationella minoriteternas synpunkter och behov inför att ett beslut ska fattas.

Skydda och främja språk och kultur

Nationell lagstiftning:

”Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.” Språklagen (2009:600) *”Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.”* (2009:724)

”En elev som tillhör någon av de nationella minoriteterna ska erbjudas modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.” (grundskolan, anpassad grundskola, specialskolan) (2010: 800)

”Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken” (2013:801)

Innebörd för Norsjö kommun:

- Kommunala verksamheter ansvarar för att erbjuda elever inom grundskolan, och anpassad grundskola, som tillhör någon av de nationella minoriteterna modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk, om skolan det finns lämplig personal eller möjlighet till fjärrundervisning. Verksamheten ska också informera vårdnadshavare om denna rättighet.
- De nationella minoriteternas kultur och språk ska integreras i verksamheternas ordinarie verksamheter, t.ex. i bibliotekens utbud av litteratur, tidskrifter och annan media.

- Kommunala verksamheter ansvarar för att informera om möjligheten för nationella minoriteter att bilda föreningar och söka de föreningsbidrag som kommunen erbjuder kulturföreningar m.fl.

Äldreomsorg på minoritetsspråk

Nationell lagstiftning:

”En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper.”

”Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet” (2009:724).

”Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i om vårdsnaden av äldre människor”(2001:453)

Innebörd för Norsjö Kommun (som inte är ett samiskt förvaltningsområde)

- Om det finns personal som behärskar de nationella minoritetsspråken, och vill använda språket i tjänsten, ska den som begär det erbjudas möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen på nationellt minoritetsspråk.
- Omsorgsverksamheten ska inhämta information om vilka språkkunskaper som personalen inom äldreomsorgen har och som de vill använda i tjänsten, inklusive kunskaper inom minoritetsspråken.
- Omsorgsverksamheten ska vid rekrytering av personal inom äldreomsorgen beakta de sökandes språkkunskaper, inkl. kunskaper inom minoritetsspråken och minoriteternas kultur.

Användning av minoritetsspråk vid myndighetskontakter

Nationell lagstiftning:

”Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdande för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.”

”Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.” (2009:724)

Innebörd för Norsjö kommun:

- Om det finns personal som behärskar finska, meänkieli och samiska, och vill använda språket i tjänsten, ska kommunen erbjuda enskilda personer att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter som rör ett enskilt ärende.
- Samtliga verksamheter ska inhämta information om vilka språkkunskaper medarbetarna har, inklusive kunskaper inom finska, meänkieli och samiska, och som de vill använda i tjänsten.
- Om det finns behov ska verksamheterna arbeta för att det finns personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska som kan hjälpa personer vid kontakt med kommunen i enskilda ärenden.

3. Uppföljning

Kommunstyrelsen är ytterst ansvarig för att följa upp mål och följsamhet till de riktlinjer som framgår i detta dokument.

Uppföljning samt översyn av detta dokument ska ske minst en gång per mandatperiod – eller vid behov.

Den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen ska kunna begära utlämnande av kommunens mål och riktlinjer för minoritetspolitiska arbete.